

מבט אל העבר: אם-הבנים מול שר האוצר

מאת אדיר דחוח-הלוי

גב' בן חמו קורעת את מסווה הצביעות והדמגוגיה

אילו ביקשנו להצביע על ייצוג של אמת, ייצוג טבעי-אורגני, הצומח מאליו, היינו מוצאים אותו ללא ספק, בהופעתה של הגב' מרים בן-חמו מהרצליה בתוכנית הטלביזיה "מוקד" מיום 05.04.73. היא ייצגה מבלי משים ובנאמנות את שכבות העוני, את הקיפוח ואת העיוות החברתי המחריד, אשר חייב לזעזע את מי שעוד נותר בו קורטוב של מצפון אנושי, כבוד עצמי ורגש לאומי.

היא התכוונה לייצג את עצמה, את בעיותיה היום-יומיות, את עמלה שהוא מעל ומעבר ליכולתה הממשית, אבל היא, מתוך תום לב, מתוך מרירות של אמת וכנות, ללא כוונת קנטור וקטרוג, ללא רצון התנגחות, מתוך אהבת ישראל כנה ותמימה – ייצגה רבבות משפחות בנות מעמדה ומצבה, הכוללים בתוכם מאות אלפים. הסטטיסטיקה היבשה מספרת על חצי מיליון נפש החיים מתחת לקו-העוני – והיא ייצגה אותם. האמת התמימה והראשונית, האמת בטהרתה היסודית קרנה מתוך עיניה בעצם עמידתה מול "האיש החזק" – **מר פנחס ספיר**. מול האמת העממית הזו נאלם שר האוצר ונכנס למערבולת של מבוכה, שלא היה לו מוצא הימנה. רצונו העז לשכנע את הבריות בנכונות מדיניותו, שאיפתו הגדולה כי יאמינו לו, בספרו על כל הנפלאות שהוא חולל במדיניותו הכלכלית והחברתית – התנפצו כאן על סלע המציאות המרה והאכזרית. הוא לא יכול היה לענות על השאלה הפשוטה: כיצד אדם אשר עובד קשה מאד לפרנסתו – בכל זאת נשאר עני; הוא בשום פנים לא היה יכול להשיב על השאלה: כיצד אנשים עמלים, ביניהם הרבה בעלי מקצוע, חיים בתת-דיוור, ילדיהם מקבלים תת-חינוך – כי המשכורת שהם מקבלים אינה עונה על הצרכים.

מרים בן חמו קרעה בתמימות ובלי משים את מסכת הטשטוש ומסווה הרמייה והצביעות, בטענתה הפשוטה, שבאותה רמת-שכר אי-אפשר להגיע לדיוור, אי-אפשר להעניק חינוך לילדים, ואי-אפשר לחיות חיי כבוד אנושיים. כל המספרים הסטטיסטיקות והדיאגרמות, שמר ספיר גלגל בחלל האוויר, לא היו יכולים לעמוד בפני האמת העזה והמוחצת של אשת העמל והעוני, הדוחק והצער, מרים בן-חמו.

ראוי לציין, שהופעתה של הגב' בן-חמו בתוכנית "מוקד" הינה מעשה נעלה של הטלביזיה הישראלית, ויש לזקפו לזכותה כאחד מניצוצות האור, שלצערנו, הינם מועטים מאד. הופעת הגב' בן-חמו עוררה בעיתונות הדים חיוביים למדי. כמה עיתונאים מילאו את חובתם העיתונאית בצורה שאפשר להגדירה כתקינה פחות או יותר, אבל היו גם עיתונאים, שנטו אחרי הרהורי לבם, ועקב כך נשתרבו בכתיבתם דברי שווא והבל, בלי להעמיק לחשוב. דוגמה אחת לאותם עיתונאים הוא אליהו סלפטר מעיתון "הארץ" ("ספיר ותשעת הילדים", 06.04.73) אשר הרבה לההביל עד שהטיל ספק בנחיצותן של משפחות מרובות ילדים למדינת ישראל. לא נלאה את עצמנו כדי להזים את דבריו, נסתפק בתשובה קצרה וחד-משמעית: ודאי שיש למדינה עניין במשפחות ברוכות ילדים, שהרי צריך ליישב את הארץ, לבנותה, לקיים נוכחות לאומית בכל פינה מפינותיה ולהגן עליה.

המדינה חייבת למעשה בשני דברים עיקריים, והם: **א**) דיור חינוך, שהרי גם לפי מספריו וקביעותיו של פנחס ספיר עצמו, במשכורת שהוא קובע לעמלים אי-אפשר לחסוך בעבור דירה וזאת, כאמור, לפי קביעותיו הוא ולפי קביעות מומחי הכלכלה של המדינה; **ב**) הממשלה חייבת בחינוך חינוך: יסודי, תיכוני וגבוה מהסיבות הנזכרות לעיל, ומסיבה חשובה נוספת, הנער, בהגיעו לבגרות מתגייס לצבא למשך שנים אחדות ולכן המדינה חייבת לדאוג לעתידו.

הופעתה של גב' בן-חמו בטלביזיה מסמלת את אחד המחדלים הנוראיים של ממשלות ישראל בתחום הסוציאלי, ועל כן היא משמעותית ביותר: **א**) היא הזימה את האגדה של אפליה לטובת עדות המזרח, שהרי איך ייתכן שעל-אף "האפליה לטובה" מצבם של עדות המזרח, ובפרט של המשפחות מרובות הילדים הוא כה גרוע? **ב**) היא האירה את אנשי הממסד באור לא כל כך חיובי: או שהם דמגוגים היודעים היטב כי הם מוליכים שולל, או שהם מרחפים באוויר ותמימים עד כדי נאיביות מכיוון שאינם מכירים את המציאות לאמיתה; **ג**) היא הוכיחה שבני עדות המזרח אינם ששים להיות נתמכי סעד, וכי יש כאלה, כדוגמתה, הנלחמים בכל כוחם כדי לא להיות נתמכי סעד, אף שהממסד כופה עליהם בכל הדרכים את המציאות הזו.

גב' בן-חמו איננה הדוגמה היחידה, אך נתמזל מזלה להיות לפה לרבבות נשים-אמהות כמותה, מי ייתן והופעתה תשמש סיבה להתפכחות, הן לממסד והן לציבור בני עדות המזרח.

מאמר זה פורסם לראשונה בכתב-העת "אפיקים" גיליון מט, אייר תשל"ג, עמ' 3.